

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

**ДО
Г-ЖА РАЯ НАЗАРЯН
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
51-ОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ**

**ДО
Г-Н ДЕЛЯН ДОБРЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯ ПО БЮДЖЕТ И
ФИНАНСИ**

**ДО
Г-ЖА ДЕНИЦА САЧЕВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯ ПО ТРУДА,
СОЦИАЛНАТА
И ДЕМОГРАФСКАТА ПОЛИТИКА**

СТАНОВИЩЕ

Относно: Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2026 г. №: 51-502-01-63 от 13.11.2025 г. и Проект на Закон за държавния бюджет на Република България за 2026 г. . №: 51-502-01-65 от 13.11.2025 г.

**УВАЖАЕМА ГОСПОЖО НАЗАРЯН,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ДОБРЕВ,
УВАЖАЕМА ГОСПОЖО САЧЕВА,**

В качеството си омбудсмана на Република България намирам за важно да представя на Вашето внимание своето мнение и становище по отношение на внесения в Народното събрание проект на Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2026 г. №: 51-502-01-63 от 13.11.2025 г.

Отчитайки търсенето на оптимално решение за всички сфери на живота в първата година от влизането на България в Евроната и желанието за един балансиран откъм приходи и разходи бюджет на държавното обществено осигуряване подкрепям увеличението на минималния размер на всички пенсии съгласно чл. 100 от Кодекса за социално осигуряване, като сравнително справедлив вариант.

В същото време, освен частта, засягаща пенсионната система, считам, че е важно да отбележа, и позицията си по отношение на паричните обезщетения.

1. На първо място, бих желала да изразя становището си и по **предложения размер на обезщетението за ползване на отпуск за отглеждане на дете до 2-годишна възраст**. Предлага се увеличаване от 780 на 900 лева през 2026 година, като 75 процента от обезщетението или 675 лева ще получават майките, ако се върнат на работа през втората година, вместо сегашните 50% от 780 лева или 390 лева. Това безспорно ще стимулира майките да обмислят възможността да се върнат на работа - решение, което заслужава подкрепа.

Въпреки това, считам, че предложената сума от 900 лева е също толкова недостатъчна, колкото са недостатъчни сегашните 780 лева при минимална работна заплата от 1077 лева. Отново, предложеният размер на това обезщетение е чувствително по-нисък от предложеният нов размер на минимална работна заплата, нещо, срещу което през годините институцията на омбудсмана винаги е възразявала.

През годините, включително и през 2025 година, **в институцията на омбудсмана постъпват множеството жалби от майки, работили и осигурявали се на трудови възнаграждения, включително на и над средната и дори на и над максималната работна заплата**, които са добросъвестни данъкоплатци и нерядко са принудени по обективни причини (липса на места в детски ясли, здравословно състояние и развитие на детето) да не се връщат на работа след като приключат ползването на отпуска за бременност и раждане. Тези жени настояват да не бъдат принудени да се примирят с доход под минималната работна заплата поради необходимост да останат у дома си, за да гледат децата си докато навършат две години.

Особено трудно с тази сума се отглеждат близнаци, споделят родителите. За това настоявам и да се разгледа още веднъж възможността паричното обезщетение за майките за отглеждане на дете до 2-годишна възраст по чл. 53 от Кодекса за социално осигуряване да бъде равно на минималната работна заплата, каквито изявления имаше, преди да бъде представен бюджета, а не да им се предлага обезщетение от 900 лева.

2. На следващо място, искам да отбележа, че за поредна година **не е променен размерът на изплащаната от държавата издръжка, която се изплаща на деца съгласно Наредбата за определяне на реда за заплащане от държавата на присъдена издръжка**. Става дума за сумата, която държавата дава на децата, когато се констатира липса на доходи и имущество на родителя, който би трябвало да им плаща издръжка. Като компенсаторен механизъм за тези случаи чл.152 от Семейния кодекс предвижда изплащането на присъдената издръжка на децата да се извършва от държавата за сметка на неизправния длъжник, в размер, определен в съдебното решение, но не повече от максималния размер, определян всяка година с бюджета.

Сумата на тази заместваща издръжка в бюджета за 2026 г. предвидена в чл. 66 от проекта на *на Закон за държавния бюджет на Република България за 2026 г. . №: 51-502-01-65 е отново равностойността в евро на 100 лв. (51,2 евро), които са крайно недостатъчни, за да осигури екзистенц минимумът за едно дете, а така определеният размер е и значително по-нисък от минимално определения размер на издръжката, съгласно чл.142 от кодекса, а именно 1/4 от минималната работна заплата за страната.*

3. Не на последно място, бих искала да ангажирам отново вниманието на народните представители с проблемите, свързани с **размерите на месечните помощи за отглеждане на дете с трайно увреждане до 18-годишна възраст и до завършване на средното образование, но не по-късно от 20-годишна възраст, регламентирани в чл. 8д от Закона за семейни помощи за деца /ЗСПД/**. Тези месечни помощи не са актуализирани вече трета година.

С оглед разпоредбата на чл. 8д, ал. 2 от ЗСПД, която не допуска размера на помощите да е по-малък от предходната година, размерите на финансовата подкрепа на отделните групи деца са оставени без да бъдат променени в Законите за държавния бюджет на Република България. В проекта на *Закон за държавния бюджет на Република България за 2026 г. . №: 51-502-01-65* размерът на месечната помощ отново не е осъвременен (чл. 6б, ал. 15).

Месечните помощи са единствената подкрепа на семействата с деца с увреждания, която се отпуска под формата на месечни парични помощи. Те подпомагат доходите на полагащите грижи и са важна опора в усилията за осигуряване на достоен живот на децата с увреждания в домашна и семейна среда, при съобразяване с най-добрите им интереси.

Поради тази причина, техният размер следва да е адекватен, като отразява инфлационните процеси в страната, стойността на минималната работна заплата и различните видове пенсии по Кодекса за социално осигуряване.

Липсата на механизъм за годишна актуализация на тези помощи води до ограничаване на достъпа на много деца с увреждания до така необходимите им услуги, напр. за рехабилитация, здравеопазване и лекарства. Има заложена дискриминация за децата с увреждания и финансовата подкрепа за пълнолетните хора с увреждания. За пълнолетните лица тя зависи от линията на бедност, която се увеличава всяка година, а тази за децата се определя с бюджета.

Техният размер е необходимо да се актуализира ежегодно и да бъде в съответствие с динамиката и на други социални показатели, които също имат съществена роля за социалната сигурност на гражданите.

4. Обръщам внимание, че за пореден път практиката чрез преходни разпоредби в проекта на *Закон за изменение и допълнение на Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2026 г. №: 51-502-01-63* да се уреждат обществени отношения ще има като краен резултат ограничаване правата на хората. В случая става въпрос за предложението в § 6, т. 2 от преходните разпоредби, с което се изменят разпоредбите на Закона за здравето като, първо, се предоставят достъп на медицинските комисии към НОИ до записите в електронното здравно досие за целите на производството по освидетелстване/преосвидетелстване, и второ, се разширяват правомощията на НОИ да инициира преразглеждане влезли в сила експертни решения. Считам, че така направените предложения, по които не се е провела обществена дискусия по реда на ЗНА, представлява непропорционална намеса в личния живот и здравните права на хората с увреждания. Така предложените разширени правомощия на НОИ, без да се предлагат допълнителни пропорционални механизми за самите граждани да защитят своите законни права и интереси, практически нарушава принципа на правовата държава.

Считам, че проблемите с контрола на медицинските експертизи не трябва да нарушава права на уязвими социални групи и да се приема без обстойното консултиране на съществуващите проблеми с всички засегнати страни.

С уважение,

ВЕЛИСЛАВА ДЕЛЧЕВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ